

Bruno Hartman

Hinko Nučič – zasebni gledališki podjetnik v Mariboru

Hinko Nučič je l. 1919 kot zasebni gledališki podjetnik zasnoval slovensko poklicno gledališče v Mariboru. To dejanje, ki sta mu bila pobudnika mariborsko Dramatično društvo in gerentstvo mariborske mestne občine, pomeni uresničitev prizadevanj mariborskega Dramatičnega društva izpred prve svetovne vojske, da bi Maribor dobil slovensko poklicno gledališče, hkrati pa začetek načrtnega poklicnega slovenskega gledališkega ustvarjanja v Mariboru. Zato si je vredno natančneje ogledati pogodbo med Hinkom Nučičem in mariborsko mestno občino, ki pravno določuje njuno razmerje. Pogodba je bila odkrita šele pred kratkim.¹

Nučičeva odločitev, da se odpravi v Maribor in ustvari novo slovensko poklicno gledališče, je imela različne posledice: bistveno je posegla v kulturno sfero takratnega Maribora, posredno pa v celotno slovensko gledališko snovanje; v novih okoliščinah je tudi v Mariboru zastavila problem umetniškega vodenja gledališča, ob katerem je bil Nučič v Ljubljani doživel poraz (červano se je ta problem v Mariboru jasneje pokazal šele v drugi sezoni, 1920—1921); postavila ga je na umetniške in intimno človeške preizkušnje. Dasiravno so vsi trije sklopi izredno zanimivi in bi jih moralo naše kulturno zgodovinopisje vsestransko osvetliti, se bomo v našem sestavku ukvarjali le s pravnim položajem mariborskega slovenskega gledališča in njenega ustanovitelja Hinka Nučiča, kakor se nam kaže po ohranjeni pogodbi, nakazali pa bomo tudi okoliščine, iz katerih so jo formulirali.

Začetek prve svetovne vojske je pomêtel s slovenskimi gledališči v Ljubljani, Trstu in Mariboru. Če izvzamemo Danilovo Malo gledališče v ljubljanskem Mestnem domu 1915. leta, so bila slovenska gledališča štiri leta zaprta. Šele tik pred razpadom avstro-ogrske monarhije sta se obnovili gledališči v Ljubljani in Trstu, mariborsko pa šele leto kasneje. Zakasnitev v Mariboru

¹ Ko sem za prispevek Zgradbe Slovenskega narodnega gledališča v Mariboru (Dokumenti SGM 15, Ljubljana 1970) iskal gradivo v arhivu mariborskega Zavoda za urbanizem, sem med gradbenimi načrti in dokumenti, ki so začuda preživelu okupaciji, odkril tudi Nučičevo pogodbo. Bržčas jo je imel v svojem arhivu gradbeni urad predvojne mariborske občine, ker je pač moral izpolniti nekatere določbe te pogodbe.

je imela tehtne razloge; izviral so predvsem iz specifičnega mariborskega političnega položaja ob koncu vojske.

Priprave za obnovitev gledališča v Ljubljani so segale že v leto 1917, ko se je politični položaj na Kranjskem po majniški deklaraciji sila razgibal. Spomladi leta 1918 je bil ustanovljen gledališki konzorcij (torej podjetje), ki so mu bili glavni oporniki slovenski finančniki; s konzorcialnimi deleži so umeli v najkrajšem času zbrati glavnico 275 000 kron.² Podjetja pa niso vodili in podpirali samo spretni finančniki, marveč so ga tudi politiki raznih strank in ugledni kulturni delavci. Narodno gledališče v Ljubljani je vnovič zaživelo 29. sept. 1918, torej še v Avstro-Ogrski, a v vzdušju, ki je obetalo čimprejšnje ugodne spremembe v življenju slovenskega naroda.

Že v začetku 1918. leta so v okviru tržaškega Dramatičnega društva pod vodstvom Milana Skrbinška ponovno oživili slovenske uprizoritve, 6. oktobra 1918 pa se je začela redna sezona tržaškega gledališča, takrat drugega slovenskega poklicnega gledališča.³

V Mariboru je bil položaj drugačen. V gledališki zgradbi je delovalo nemško gledališče pod vodstvom Gustava Siegeja, vanjo pa se je po l. 1916 naselilo tudi mestno kinematografsko podjetje, ki ga je prav tako vodil Siege. Veliko dvorano Narodnega doma je zasedlo vojaštvo, tako da na njenem odru že zaradi tega ni bilo mogoče prirejati slovenskih predstav.

Na 7. rednem občnem zboru mariborskega Dramatičnega društva, ki je bil 11. maja 1918. leta in se ga je udeležilo mnogo občinstva, sta spregovorila politika dr. Rosina in dr. Verstovšek o tem, da bo treba čimprej začeti z gledališkimi predstavami. Dr. Rosina je menil, »da vojaška oblast dvorane (v Narodnem domu; op. B. H.) ne bode dala tako kmalu na razpolago, četudi je vodstvo Posojilnice storilo vse potrebno. Pa prišel bo čas, ko bo dvorana prosta in bo ljudstvo, ki je sedaj vzkipelo narodne zavesti, lahko zopet prihajalo k predstavam«. Želel je, »da zbere društvo sedaj, ko je prosto dolgov, fond, da mu bo mogoče prirejati ne samo diletantskih predstav, ampak umetniške«. Dr. Verstovšek pa je izjavil, »da je Posoj. storila vse, kar je bilo mogoče, da se dvorana izprazni. A do zdaj stvar ni šla. Na jesen, upajmo, da se kaj doseže. Ljudstvo v okolici komaj čaka prireditev. Ena predstava pa je več vredna kakor 100 shodov.«

Prof. Pirc je predlagal, naj bi društvo gostovalo s pevskimi in glasbenimi točkami ter enodejankami v mariborski okolici. Pirčev predlog so kasneje uresničili, včasih z izrednim uspehom, med politično prebujenimi ljudskimi množicami (npr. koncert v Mariboru, koncert in enodejanka v Slov. Bistrici 21. julija 1918, cesarjeva slovesnost 18. avgusta 1918, izleti k Lenartu, v Ruše in na Pohorje). Do naslednjega občnega zbora so pripravili devet takšnih prireditev.⁴

Po prevratu je veliko dvorano v Narodnem domu vojaštvo sicer izpraznilo, vendar je bila tako uničena, da je bila potrebna krepkih popravil. Povrh so

² Mirko Mahnič: Slovenski gledališki konzorcij (1917—1920). Dokumenti SGM 5, Ljubljana 1965, str. 218—239; Dokumenti SGM 6, Ljubljana 1966, str. 93—128; Dokumenti SGM 8—9, Ljubljana 1966, str. 196—230.

³ Milan Skrbinšek: Gledališki mozaik I. Ljubljana 1963, str. 75—95.

⁴ Zapisniki sej odbora mariborskega Dramatičnega društva, spravljene v Pokrajinskem arhivu Maribor (Zapisniki DD).

*Nučič kot Ferdinand v Schillerjevi
drami »Kovarnost in ljubezen«*

Nučič kot Antonio Gledjevič

bile še težave s kurivom in plinsko razsvetljavo, tako da na gledališke predstave, vsaj v večjem obsegu, ni bilo mogoče misliti.

Medtem pa je nemško gledališče v svoji zgradbi, kljub prevratu, nadaljevalo svojo redno sezono, ki jo je bilo začelo 20. septembra 1918.⁵

Mariborski klerikalni listič Male novice se je sicer obregnil ob Dramatično društvo, češ ali že namerava pričeti prirejati gledališke predstave, ko se je dvorana vendarle že izpraznila,⁶ a haska notica ni imela.

Društveni odbor je na seji 27. februarja 1919 sklenil, da bi vendarle bilo treba začeti s predstavami (Prof. Marin: »...zaradi tega, ker bo plin vpeljan, se bo moralo nujno uprizoriti kako predstavo.«) Dr. Koderman je predlagal, naj bi se lotili komedije »Matiček se ženi«; z njo bi mogli proslaviti tudi Vodnikovo stoletnico. Odbor je predlog sprejel, uresničil pa ga ni. Pojasnilo, zakaj v tistem času ni bilo slovenskih predstav v Mariboru, zasledimo v zapisniku 8. rednega občnega zbora Dramatičnega društva, ki je bil 2. maja 1919. Predsednik društva prof. Voglar je razložil, »da v minulem društvenem letu društvo ni povsem moglo svojega programa razvijati. V prvi polovici nas je tlačilo nemško tiranstvo, ki nam je zasedlo dvorano, v drugi polovici pa je bilo polno politično-narodnega dela ter je tudi plin pojenjaval... Društvo

⁵ Marburger Zeitung 1918, 18. sept. (Stadttheater).

⁶ Male novice 1918, 23. nov. (Kaj je z gledališkimi predstavami).

je torej v minulem društvenem letu imelo predvsem politični delokrog in bodemo s tem za enkrat zadovoljni.«

Politični položaj v Mariboru je bil tedaj zares kočljiv. 1. novembra 1918 je general Maister v imenu Narodnega sveta za Slovensko Štajersko prevzel vojaško oblast v svoje roke: že 23. novembra 1918 je moral razorožiti nemško belo-zeleno gardo, ki je pripravljala udar in priključitev Maribora k Nemški Avstriji. Vojaški položaj v neposredni ali le malo oddaljeni mariborski okolici se je menjaval (Špilje, Mureck, Radgona), razneli so se boji na Koroškem, na Madžarskem je izbruhnila revolucija. Prav tako napet je bil tudi politični položaj v Mariboru. Mariborski občinski svet je bil docela v nemških rokah; šele 2. januarja 1919 so ga odstavili; gerent je postal dr. Vilko Pfeifer, njemu je bil prideljen gerentski svet. 27. januarja 1919 so izbruhnile v Mariboru nemške demonstracije s krvavim izidom. Ozračje je bilo tudi poslej naelektrono, saj so z mirovnih pogajanj v Parizu prihajale docela nasprotujoče si novice: zdaj je bilo slišati, da bo jugoslovanska meja potegnjena do Lipnice, zdaj je veljalo za gotovo, da bo potekala južno od Pohorja. Šele po 10. sept. 1919, ko je Nemška Avstrija podpisala saintgermainsko mirovno pogodbo, je bilo končno razjasnjeno, da bo Maribor pripadel Jugoslaviji. V takšni situaciji, ki so jo slabšale še stavke nemških mislečega prebivavstva, neurejena preskrba in preurejanje oblasti, je razumljivo, da vprašanjem gledališča ni mogla biti posvečena posebno vneta skrb.

Končno pa so po večletnem premoru vendarle na odru Narodnega doma zaigrali spet slovensko predstavo. Dramatično društvo je 26. aprila 1919 uprizorilo Freudreichove »Graničarje«⁷ (zrežiral naj bi jih »ud nemškega gledališča g. Steiner«⁸) in jih nato večkrat ponovil. 17. maja 1918 je »Stanovska zveza slov. akademikov v Zagrebu« v sodelovanju z mariborskim Dramatičnim društvom v Narodnem domu uprizorila Nušičev »Svet«, 25. maja 1918 pa je dramatični odsek Orla prav tam uprizoril dramatizacijo Jurčičevega »Domna«. Na odru Narodnega doma se je tisti čas zvrstilo tudi nekaj šolarskih nastopov.

Ko se je pomlad že prevesila v poletje, sta 16. junija 1919 imela odbor Dramatičnega društva in njegova intendantca sejo, na kateri so pretresali vprašanja naslednje sezone. Sodeč po zapisniku, se niso pogovarjali o možnosti, da bi Maribor dobil poklicno gledališče, pač pa so sklenili poklicati Milana Skrbinška, da bi v Mariboru osnoval dramatično šolo.

Slab teden kasneje — 22. junija 1919 — pa je bila v čitalničnih prostorih Narodnega doma znamenita »Anketa glede slovenskega gledališča v Mariboru«. O njej je ohranjen zapisnik;⁴ njegovo vsebino je posnel udeleženec seje dr. Pavel Strmšek v svojem članku »Ustanovitev narodnega gledališča.«⁹ To anketo skušajmo obrazložiti z nekaterimi novimi dognanji.

Predvsem je pomembno, da je »anketo« vodil poverjenik za uk in bogočastje slovenske Narodne vlade dr. Karel Verstovšek, ki je bil tudi predsednik Narodnega sveta za Slovensko Štajersko. Od politikov in političnih oblasti

⁷ Straža 1919, 25. april.

⁸ Zapisniki DD, 11. marec 1919. — Iz doslej znanih virov ni mogoče ugotoviti, ali je nemški igravec Steiner to uprizoritev tudi zares pripravil.

⁹ Dr. Pavel Strmšek: Deset let narodnega gledališča v Mariboru. Maribor (1929), str. 9—11.

so se je udeležili mestni regent dr. Pfeifer, nadkomisar dr. Senekovič, dr. Rosina in dr. Lipold, zastopniki Dramatičnega društva dr. Koderman, dr. Strmšek, prof. Cotič, prof. Mravljak, Novak in prof. Pirc, od snujoče se Glasbene matice Oskar Dev in Posega, od vojaške godbe pa kapelnika Herzog in Unger.

Dr. Verstovšek je sporočil, da je vlada na svoji seji razpravljala o gledališčih in da je poudarila, da se »mora podpirati ista tudi v pokrajini in ne samo v Ljubljani«. Po Verstovškovem mnenju bi bilo treba v Mariboru osnovati gledališki konzorcij (kot v Ljubljani). Ljubljanski konzorcij naj bi odstopil Mariboru Milana Skrbinška, ki naj bi osnoval dramatično šolo. Takšno podjetje bi vsekakor podprla s subvencijo tudi vlada.

Pogovor je razkril različne poglede na Verstovškov predlog. Dr. Koderman, predsednik Dramatičnega društva, je menil, da konzorcija po ljubljanskem vzorcu v Mariboru ni mogoče ustanoviti, ker Maribor ni finančno dovolj močan. Zato je menil, da bi razpisali mesto gledališkega ravnatelja, ki bi potem prevzel »riziko nase, neki odbor pa si pridrži pravico določiti repertoar«. Tudi dr. Rosina je opozarjal, naj ne zapuščajo »podlage« (t. j. finančne osnove), »kajti mi še nimamo bogatega trgovskega stanu«.¹⁰

Nekateri razpravljavci so se zavzemali za amatersko gledališče, zastopnika vojaške godbe Herzog in Unger pa sta se umljivo potegovala za opereto in opero, češ da dramsko gledališče finančno ni donosno; ustanoviti pa da ga tako ne bi bilo mogoče, češ da so dramski umetniki že podpisali angažmaje za naslednjo sezono. Dr. Verstovšek je spričo takšnega mnenja opozoril, da drama nikakor ne sme biti potisnjena v ozadje na račun operete in opere (kakor so to poskušali v Ljubljani, nakar je morala poseči vmes celo vlada).

Zapisnik »ankete« ne vsebuje določnih sklepov, izvzemši tistega, da naj se nemško gledališče zaseže takoj po gostovanju ljubljanskih igravcev 2. in 3. julija.

Po »anketi«, torej konec junija, so se zastopniki mariborskega Dramskega društva v Ljubljani pogajali z Nučičem, da bi prišel v Maribor, a se ni še nič odločilo.¹¹ Nato pa so se začeli dogodki odvijati z burno naglico. 2. in 3. julija je v Mariboru gostoval z ljubljanskimi igravci Hinko Nučič, ki se je bil sprl z ljubljanskim gledališkim konzorcijem in že sklenil angažma s Kralj. hrvatskim zemaljskim kazalištem v Zagrebu, a kot njegov stalni gost in ne kot član, kakor se je podpisal na lepaku za svoj poslovilni večer v ljubljanskem Mestnem domu 1. julija 1919.

Ko se je po zmagoslavnem poslovilnem večeru odpeljal v Maribor, je v Mariborskem delavcu tistega dne (2. julij 1919) mogel prebrati v »Muhastem pismu« tudi tele stavke: »Nučiču so vzeli upraviteljstvo drame, so ga takorekoč

¹⁰ Enake poglede je javnosti razgrnil istega dne (22. junija 1919) v Mariborskem delavcu v članku z naslovom *Status gledališča v Mariboru* dr. Pavel Strmšek: »Če ravno računam na bogate subvencije, se vendar bojim, da bi prišlo podjetje v lastni režiji do poloma. Slovenski živelj v Mariboru obstaja danes največ iz uradništva. Uradniška para pa si gledališča ne more privoščiti in kakor vse kaže, to v bodočnosti manj ko danes.« Zato je predlagal: »...dramatično društvo naj prevzame mestno gledališče, razpiše ravnateljsko mesto in prav nič ne dvomim, da se bo našel podjetnik, ki si bo de upal prevzeti na se riziko, ako mu prepusti dramatično društvo vsaj za prvo leto vse dohodke in si pridrži v gledališkem svetu le pravico do izbire iger. V trgovskem oziru pa mu prepusti prosto roko«.

¹¹ Hinko Nučič, o. c., str. 140.

— vrgli pod vrata, samo da bi imeli prosto roko. Še v Zagrebu so baje intrijerali proti njemu, samo da bi ga prisilili, da se poniža in prosi ,radi ljubega kruhka'. Pa Nučič se ne bo ponižal, tudi prosil ne bo. Je preveč samozavesten in dovolj umetnika, da je prepričan o/svetosti svojega poklica, ki ga ne prodaje za grizljaje. Pravijo, da nima ta mož samo vrlin... Prihodnje dni ga vidimo in spoznamo kot človeka in umetnika, v življenju in na odru. Naj se pripravi! V Mariboru smo hudi kritiki in opravljivci. Meni pa se vseeno zdi, da bomo skušali gospoda Nučiča rajši pritegniti k nam, kakor pa odbijati od Maribora...« Lahko si predstavljamo, da so v Nučičevem duševnem razpoloženju — v gnevu zoper ljubljanski gledališki konzorcij, ponosu ob priznanjih prejšnjega večera — ti stavki s prikritim snubljenjem morali vzbujati stopnjevano zanimanje za mariborsko gledališko situacijo. Spodbudilo ga je gotovo tudi to, da je bilo gledališče oba večera nabito polno.¹²

Oba dneva sta morala preteči v pogajanjih zastopnikov mariborskega Dramatičnega društva dr. Kodermana in prof. Voglarja z Nučičem, kateremu sta ponudila, naj prevzame vodstvo mariborskega slovenskega gledališča, zakaj že 4. julija sta se sestala odbor in intendantca, ki sta sklenila, da je treba angažirati štiri igravce in jim dodati štiri diletante za jedro gledališke skupine. Nučič bi dobival 2000 kron na mesec, za vsako igro še po dvesto kron, za vodstvo dramatične šole pa še posebej po tristo kron. Igravci bi dobivali po tisoč kron mesečno. Organiziralo pa bi se samó dramsko gledališče.¹³

Zastopnik Dramatičnega društva prof. Voglar se je 7. in 8. julija 1919 pogajal v Ljubljani z Nučičem za angažma v Mariboru, vendar s povišanimi plačilnimi pogoji: Nučič bi imel 2000 kron mesečne plače, Borštnikova 2000 kron, Bukšekova in Bratina po 1800 in Gregorič (!!; prav: Gregorin) 1200 kron, kar je bilo precej nad ljubljanskimi gažami.¹⁴ Voglarja je odbor Dramatičnega društva pooblastil, naj v njegovem imenu z igravci podpiše pogodbe.¹⁵

Med 9. in 23. julijem 1919 si je moral Nučič v Zagrebu izposlovati, pač po intervenciji iz Maribora, razvezo pogodbe in podpisati pogodbo z mariborskim Dramatičnim društvom. Kako zmagoslavno se je moral počutiti ko se je v slovesu od ljubljanskega občinstva, objavljenem v Slovenskem narodu 23. julija 1919 (v Narodu pa so imeli nekateri člani konzorcija odločilen vpliv!!), podpisal kot *ravnatelj mestnega gledališča v Mariboru*. Pridržal si je ravnateljski položaj, ki so mu ga v Ljubljani odrekli, obetalo pa se mu je, da bo mogel mariborsko gledališče voditi skoraj povsem po svoji volji.

V Maribor so bili angažirani še Berta Bukšekova, Valo Bratina in Franc (prav: Edvard) Gregorin.¹⁶ Vendar je direktorij ljubljanskega konzorcija poskušal tja v september, da jim angažma spodbije, nazadnje celo pred sodiščem.¹⁷ Ne glede na pravno oporečnost sklenjenih pogodb (vsi trije so bili za sezono 1919/20 podpisali že pogodbe v Ljubljani) je mogoče domnevati, da

¹² G. Strniša: Slovenska drama na turneji v Mariboru, v: Mariborski delavec 1919, 6. julij.

¹³ Zapisniki DD, 4. julij 1919.

¹⁴ Primerjaj: Mirko Mahnič, o. c., Dokumenti SGM 7, Ljubljana 1966, str. 118—121.

¹⁵ Zapisniki DD, 9. julij 1919.

¹⁶ -c-: Igralci mestnega mariborskega gledališča, v: Mariborski delavec 1919, 17. avgust.

¹⁷ Mirko Mahnič, o. c., Dokumenti SGM 7, Ljubljana 1966, str. 124.

ne bo delovalo samo v Mariboru, marveč tudi v Celju in Ptuj, kjer bo redno gostovalo po enkrat tedensko. Člankar pa je javnost seznanil tudi z optimizmom, ki so ga gojili v zvezi s finančno situacijo novega gledališča: »Povedati moramo, da se je to vprašanje pretresalo vsestransko in po kalkulacijah strokovnjakov smemo reči, da je naše gledališče tudi v tem oziru na pravi poti in se ni treba bati neprijetnih presenečenj.«

Žal pa se je slab mesec kasneje izkazalo, da je bil ta optimizem neupravičen.

Hinko Nučič se je avgusta skrbno pripravljaj na prvo sezono. Vabil je po časnikih v brezplačno dramatično šolo; ta je začela delovati 4. septembra 1919; vabil je diletante in diletantke, ki so že nastopali na odrih, naj sodelujejo v novem gledališču, in jim obljubljal po možnosti tudi angažma s plačo.²¹ Konec avgusta so v gledališki pisarni začeli zbirati abonente²², dopolnjeval se je ansambel in začele so se priprave na skušnje za otvoritveno predstavo »Tugomera«.

Tedaj pa je počilo: angažiranim igralcem bi bilo treba v začetku septembra izplačati prve gaže. Ker je pogodbe z igralci podpisalo Dramatično društvo, bi jih kajpada bilo óno dolžno izplačati. Mestni sosvet (gerentski) pa je odklonil kakršnokoli jamstvo in podporo Dramatičnemu društvu.²³ Mestni sosvet je problem obravnaval na dveh sejah — 30. avg. in 3. sept. 1919.²⁴ Zapisnik takole povzema sklep:

»Predlog dr. Rosine: ravnatelju Hinku Nučiču se dá samo gledališče brezplačno v najem za 3 leta.

Dodatni predlog vlad. komisarja:²⁵ Smer igranja določi dramatično društvo. Prihodnje leto 1920/21 se še omogoči opera ali vsaj opereta; v ostalem ima pa ravnatelj popolnoma prosto roko; za kurjavo bo skrbelo v prvem letu mesto. Letno se gledališče subvencira s strani občine z K 20 000 (dvajsettisoč kron). Na račun državne subvencije se pa dovoli gledališču kredit (posojilo) K 30 000 (tridesettisoč kron).

Posvet po posvetovanju

sklene:

sprejeto!

Tudi pozvani in prisotni g. ravnatelj

Nučič *to sprejme.*«

Ta lapidarni zapis skriva v sebi vso drznost Nučičevega dejanja pa tudi težo bremena, ki si ju je naprtil in ju popisal dve leti kasneje takole:²³

»Da se izognemo preteči katastrofalni blamaži in škodoželjnemu posmehu mariborskih nemčurjev, ki so povsodi glasno pripovedovali, da se slovensko gledališče ne more vzdrževati v nemškem Mariboru dlje, kakor mesec dni, sem na predlog dr. Rosine in prof. Matije Pirca na seji mestnega sosveta pet dni pred otvoritvijo gledališča — težkega srca — prevzel še poleg naloge artistskega vodje in organizatorja tudi vse posle finansijeja gledališča. Prevzel sem

²¹ Straža 1919, 16. avg. (G. g. diletantje in diletantinje).

²² Straža 1919, 1. sept. (Abonement slov. mestnega gledališča).

²³ Hinko Nučič: Mariborsko gledališče, v: SN 1921, 2. avg.

²⁴ Zapiski sej mestnega sosveta 1919, str. 32; spravljeni so v Pokrajinskem arhivu Maribor.

²⁵ Dr. Vilka Pfeiferja, op. B. H.

torej gledališče popolnoma v svoje roke z obvezo, da nosim sam eventualni dobiček in izgubo. Bil sem pogumnejši od mestnega sosveta, ki se je strašil to ogromno breme naprtiti mestni občini. Radi teh neznosnih razmer — le, da omogočim njega začetek, sem postal *privatni zakupnik* slov. gledališča v Mariboru.«

Besedilo pogodbe je bilo obravnavano na seji mestnega sosveta 10. febr. 1920. Vladni komisar dr. Vilko Pfeifer ga je obrazložil, sosvet pa potrdil. Pooblastil je vladnega komisarja, da pogodbo podpiše v njegovem imenu.

Zapisnik te seje je formuliran tako, da bi mu morala biti predložena pogodba. Pa je tam ni. Sodim, da je pogodba, ki sem jo odkril v arhivu mariborskega zavoda za urbanizem, prav tista, ki bi morala dopolnjevati sejni zapisnik. Na njej je le podpis vladnega komisarja dr. Vilka Pfeiferja, Nučičevega ni. Sicer pa je sestavljena po smernicah seje sosveta z dne 3. sept. 1919; nadrobnosti tehničnega značaja so ali dr. Pfeiferjeve, Nučičeve ali ustreznih strokovnjakov občinske uprave:

POGODBA

sklenjena med mestno občino Maribor kot lastnico posestva vl. št. 23. k. o. Mesto Maribor — mestno gledališče — na eni strani in gospodom gledališkim ravnateljem Hinko Nučič -em na drugi strani.

1.

Mestna občina izroči gospodu Hinku Nučiču mestno gledališče v brezplačno uporabo za redno obratovanje gledališča za dobo 3 let, to je od 11. 9. 1919 do konca igralne dobe 1921/22 z vsemi pritiklinami, fundus-instruktusom, rekviziti, kakor stoji in leži, in z eno sobo v prostorih kazine, zadnjo za posebno uporabo kot ravnateljsko pisarno. (Kino, restavracija in drugi kazinski prostori ostanejo v prosto razpolaganje mestni občini in so od te pogodbe izvzeti.)

2.

Mestna občina Maribor prevzame na 30 000 K proračunjeno vzdrževanje gledališča in sicer: odre, garderobe, gledaliških hodnikov, stranišč, kurilnih naprav in praktikablov, nasprotno pa izroči gledališki ravnatelj gospod Hinko Nučič v njegovi shrambi se nahajajočo vlogo pri občinski hranilnici v Mariboru takoj mestnemu knjigovodstvu v Mariboru v svrhu celotnega ali delnega povračila izdanih stroškov teh poprav.

Glede medtem časom dovršenih dvigov ima gospod gledališki ravnatelj Hinko Nučič pri izročitvi vložne knjižnice dvig opravičujoči obračun položiti.

3.

Mestna občina Maribor prevzame stroške za postavitev dveh reflektorjev do najvišjega zneska K 2500; popolnitev električne razsvetljave z montažo do najvišjega zneska K 1500; za popravo električnih gledaliških napeljav do najvišjega zneska K 600; za postavitev garderobnega orodja (polic) do najvišjega

zneska K 200; za napravo 3 (treh) notranjih oken v I. nadstropju v skupnem znesku do K 400 in za popravo in obnovitev kulisnih okvirjev v najvišjem znesku K 1000.

Stroške popravil označenih pod točko 2 in 3 plača mestna občina Maribor enkrat za vselej.

4.

Mestna občina prevzame stroške kurjave v gledališču, to pa samo za igralno perijodo 1919/20 in sicer za premog do najvišjega zneska K 10 000, in za drva do najvišjega zneska K 2000.

Nadalje prevzame mestna občina samo troške razsvetljave za v I. nadstropju (kazina) se nahajajočo gledališko pisarno do najvišjega zneska letnih K 400 za pogodbeno dobo, dočim trpi troške razsvetljave gledališča in k istemu spadajočih prostorov gledališki ravnatelj g. Hinko Nučič sam.

5.

Mestna občina se zavezuje za pogodbeno dobo g. gledališkemu ravnatelju Hinku Nučiču letno subvencijo po K 20 000 dati na razpolago, katera je plačljiva v 4 enakih obrokih in sicer dne 1. oktobra, 1. decembra, 1. februarja in koncem igralne dobe vsakega pogodbenega leta.

Mestna občina dovoljuje g. gledališkemu ravnatelju Hinko Nučiču na račun subvencije, katero pričakuje od države, znesek K 30 000, katerega je po nakazilu od strani države takoj vrniti. V slučaju, da bi se državna subvencija ne dovolila, je prenesti kot predujem izplačanih K 30 000 na račun državne subvencije za prehodnje leto.

6.

Pod točke 2, 3 in 4 navedeni najvišji zneski se ne smejo pod nobenim pogojem prekoračiti. Ako bi se v posameznih tam navedenih točkah pokazali prihranki, se isti ne smejo porabiti v pokritje slučajnih presežkov v drugih točkah.

7.

Gospod gledališki ravnatelj Hinko Nučič se zavezuje posvetiti vso svojo moč in umetniško zmožnost službi gledališkega podjetja in skrbi za to, da bode gledališče služilo samo kot zgolj svetišče umetnosti v vzbujo in nadaljno naobrazovanje narodnih in umetniških idejalov prebivalstva.

Vsakočasni igralni red ima gospod gledališki ravnatelj Hinko Nučič v sporazumu z »Dramatičnim društvom« v Mariboru določiti.

8.

Gospod gledališki ravnatelj Hinko Nučič se zavezuje ob štirih (delavnikih) delavnih dneh, vsako medeljo in praznik izvzemši postavne norma-dni prirejati predstave.

X. št. 697 - 1921

226/1921
11/1

Z O G O B E A (uzamjena)!

sklenjena med mestno občino Karibor kot lastnico posestva vl.
št. 23. k. o. mesto Karibor - mestno gledališče - na eni strani
in gospodu gledališkim ravnateljem Hinko K u č i č -em na dru-
gi strani :

1.

Mestna občina izroči gospodu Hinko Kučiču mestno
gledališče v brezplačno porabo za redno obratovanje gledališča
za dobo 3 let , to je od 11.9. 1919 do konca letne dobe 1921/22
z vsoi pritisklinami, fundus-instruktorji, rekviziti, kakor stoji
in leži, in z ono sobo v prostorih kazine, sadajo se osebno vpo-
rabo kot ravateljstvo pisarno . /: Kino, restavracija in drugi
kazinski prostori ostanejo v mestni razpoložniji mestni občini in
se od te pogodbe izvzeta . . .

2.

Mestna občina Karibor povzame na 3000 K vpo-
sučajeno vzdrževanje gledališča in sicer : odra, orodje, gledališ-
kih hodnikov, stranišč, kurilnih naprav in praktičnih, nameritno
pa izroči gledališki ravnatelj gospod Hinko Kučič v njegovi strani
se nahajajoče vloge pri občinski hranilnici v Kariboru takej mest-
nemu knjigovodstvu v Kariboru v svrhe celotne, n ali delnega pov-
račila izdenih stroškov tak o rav .

lečo redno, čisto, površenih dvigov in pose od lo-
dališki ravatelj Hinko Kučič ni izročiti vložne knjižnice dvig
opraviščuči obračun položiti.

3.

Mestna občina Karibor povzame stroške : za posta-

Priziti!
15. 9. 19
Mad

9.

Gospod gledališki ravnatelj Hinko Nučič je zavezan določene vstopnine kakor garderobne pristojbine v primerni višini obdržati. Vsaka sprememba teh določenih cen je dovoljena samo s privolitvijo mestne občine. Pravice do kake posebne povišbe cen pri novostih gospod gledališki ravnatelj nima. Pač pa si pridrži mestna občina pravico, da od slučaja do slučaja pri novih igrah, kojih vprizoritev je zvezana s posebnimi troški ali pri gostovanjih znamenitih umetnikov, vstopnino posebno določi. Za tozadevno zvišanje vstopnine se pa mora pravočasno poprej pismeno prositi in samolastno zvišanje cen pred prejemom pismene rešitve na gledališkem listu ni dovoljeno.

10.

Mestna občina si pridržuje pravico, da uporablja ob dnevih, ko se ne igra, gledališče za dobrodelne prireditve.

11.

Gospod gledališki ravnatelj Hinko Nučič se zavezuje predpisom zakona glede pobiranja veseličnega davka natančno in brezpogojno zadostiti.

12.

Kontrola čez ves denarni promet gledališkega podjetja pristoja mestnemu knjigovodstvu in je g. gledališki ravnatelj obvezan, organom tega urada vse tozadevne knjige, zapiske, račune itd. predložiti v vpogled.

13.

Normalno stavbno vzdrževanje gledališkega poslopja izvršuje mestna občina. Gospod gledališki ravnatelj pa mora nositi vse troške, ki so zvezane s popravilom škode, nastale na poslopju in njega delih vsled samostojnosti in nepazljivosti gledališkega osebja.

Stavbne spremembe se ne smejo brez prejšnjega odobrenja mestnega magistrata izvršiti. Za postavno stražo zoper ogenj v gledališču ima gospod gledališki ravnatelj sam skrbeti.

14.

Vsakočasnemu zastopniku mestne občine pristoja primerna, stalna loža v 1. reda v izključno brezplačno uporabo; jednako pristojata brezplačno nadzorovalnima organoma mestnega stavbnega urada in mestnega knjigovodstva skupno 2 sedeža v 1. vrsti parterno.

15.

Vse s to pogodbo zvezane pristojbine trpi gospod gledališki ravnatelj iz lastnega.

*Hinko Nučič v
Zagrebu*

16.

Obe stranki se odpovedujeta pravici, razdirati to pogodbo radi prikratbe čez polovico prave vrednosti in se podvržeta kompetenci rednega sodišča v Mariboru.

V svedečbo tega nastopni podpisi.

Razvoj mariborske gledališke situacije do Nučičevega zasebnega podjetništva je z ohranjenimi dokumenti in pogodbo med Nučičem in mariborsko mestno občino na zunaj sicer zarisan, odprta pa ostanejo še različna vprašanja,

med katerimi je najbolj vznemirljivo to, ali se mariborski politiki in odborniki Dramatičnega društva niso ves čas dogovarjali z Nučičem, vedoč, da je bila v Mariboru možna samo rešitev, kakršno je določila pogodba z začetka septembra 1919, da namreč gledališče prevzame zasebni podjetnik. Ali so takšno taktiko prikrivanja realne situacije izbrali zato, da bi za vsako ceno dobili v Maribor poklicno slovensko gledališče? Ali so spretno, z dobrim namenom izrabili Nučičev srd na ljubljanski konzorcij in njegovo avtokratsko pojmovanje gledališča? Je Nučič zavestno izvabljal igravce iz ljubljanskega gledališča, da bi mu naškodil, čeprav je vedel, da kršijo pogodbeno in nepisano gledališko pravo?

Odgovorov na ta vprašanja bržčas ne bomo dobili nikoli.

Hinko Nučič — entrepreneur théâtral de Maribor

L'auteur de l'article essaie de montrer, à la base de documents et de matériaux secondaires, pourquoi, vu la situation politique à la fin de la lère guerre mondiale, la fondation d'un deuxième théâtre professionnel slovène fut retardé à Maribor. Un contrat signé entre l'acteur et metteur-en-scène Hinko Nučič et la municipalité de Maribor, récemment découvert, lui sert de base pour expliquer comment Nučič, en tant qu'entrepreneur théâtral privé, a posé les fondements du théâtre professionnel de Maribor, ce que ni la municipalité ni les cercles culturels de Maribor n'avaient osé par précaution financière.